

KONEC DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY VE ŠTARNOVĚ

Vážení spoluobčané,

letos v květnu uplyne 80 let od konce druhé světové války. V souvislosti s tímto výročím probíhá aktuálně obnova památníku padlých vojáků sovětské armády, kteří se podíleli na osvobození Štarnova. Přemýšlel jsem, jak dále toto výročí důstojně připomenout, a požádal jsem pana dr. Bohdana Kaňáka o sestavení textu, který by přiblížil události konce války ve Štarnově a okolí našim občanům. Text je doplněn o zajímavé dobové fotografie. Přeji příjemné čtení.

Pavel Roubínek, starosta obce.

V letošním roce uplyne 80 let od konce okupace naší vlasti německou armádou. Město Olomouc se stalo v německých plánech důležitým bodem obrany před očekávaným útokem sovětské Rudé armády od východu. Součástí obranného systému bylo přibližně patnáctikilometrové obranné pásmo kolem města. Důležitým úkolem obránců bylo i udržení hlavní železniční trati jako významné ústupové cesty německé armády na západ.

V době boje o Olomouc měly prostor střední a severní Moravy za úkol bránit jednotky německé armádní skupiny Střed (Mitte), konkrétně její 1. tanková armáda pod velením generála Walthera Nehringa. První oddíly sovětské 38. armády v sestavě 4. ukrajinského frontu, vedeného armádním generálem Andrejem Ivanovičem Jeremenkem, postupovaly 5. května od Šternberka, a to přes Bělkovice, Dolany a Svatý Kopeček směrem k centru Olomouce. Německá armáda se snažila zastavit ruský postup podél linie řeky Moravy, protékající městem.

K zahájení závěrečného útoku na město došlo v neděli 6. května roku 1945. Hlavní boje však byly svedeny ve dnech následujících. 7. a 8. května byl dobyt střed města a 9. května byla Olomouc s okolím zbavena všech okupačních jednotek. Abych mohl výstižně popsat osudy Štarnova v této době, vrátím se v mém výkladu se nejprve o několik měsíců z roku 1945 zpět.

Na konci února žili obyvatelé v okolí Olomouce sledováním německých opevňovacích prací pro obranu před blížící se Rudou armádou. Majitelé koňských potahů museli dovážet různý materiál na výstavbu opevnění. O několik dní později, jedné dubnové noci, obstoupili němečtí vojáci Štarnov a kontrolovali doklady v každém stavení. Kontrola byla neklamným znamením skutečnosti, že se Štarnov ocitl ve frontovém pásmu.

V následujících dnech pochodovaly po silnici přes Štarnov ustupující kolony německých vojsk a vozy s rodinami německých civilistů, prchajícími před Rudou armádou. Spolu s nimi dorazila do Štarnova i kolona ruských válečných zajatců, kteří byli na noc zavřeni do jedné stodoly. Dvaceti z nich se podařilo uprchnout otvorem, vybouraným ve zdi. Tito uprchlíci zůstali ukryti ve vesnici až do příchodu Rudé armády.

V pátek 4. května přijel do Štarnova poslední oddíl Němců, kteří nocovali různě po kůlnách a stodolách. V sobotu 5. května ráno bylo od Šternberka slyšet střelbu. Němci urychleně nasedli na vojenská auta a odjížděli směrem na Benátky a Březce. Odpoledne střelba utichla a večer do vesnice pronikla informace, že Rusové jsou již ve Šternberku a ráno budou postupovat na Štarnov. O půlnoci projely od Šternberka na Benátky dva německé tanky – Tygry.

V neděli ráno, 6. května, se před Štarnovem objevilo čelo ruské vojenské kolony. Byla tvořena proudem aut s vojáky, doprovázeným zástupem pěšáků, pochodujícím nalevo od nich. Kolona postupovala po silnici na náves. Na protilehlém konci vesnice, u kapličky, zaujala pozici ruská dělostřelecká baterie, která okamžitě začala odstřelovat německý vojenský vlak na hlavní trati, vedoucí přes Štěpánov. Vlak odvážel západním směrem německé vojáky.

Příchod Rudé armády do vesnice ovšem neznamenal ihned konec války, ale jen začátek dalších bojů. Všechny iluze o hladkém průběhu osvobození smetl náhlý německý dělostřelecký přepad. Obyvatelé Štarnova, kteří se přišli podívat na postup Rudé armády, urychleně utíkali do krytů a sklepů. Kryty si museli všichni vybudovat již dříve z příkazu úřadů.

Dělostřelecký granát zasáhl sokolovnu a granáty explodovaly též v centru vesnice okolo kostela. Ve věži kostela se usadil velící ruský důstojník, který pozoroval a řídil boj Rudé armády s německým Wehrmachtem mezi Štarnovem, Benátkami a Březci. Během poledne přiletěly dvě německé stíhačky – Messerschmitt – a útočily na ruské kolony na silnici. Na Štarnov také stále dopadaly dělostřelecké granáty z německé baterie u Žerotína. V centru vesnice byla spoušť, ale kostel zůstal nezasážen. Dělostřeleckou palbu zastavil až ruský raketomet „katuša“, který v pět hodin odpoledne zaujal postavení u štarnovského hřbitova a jedinou salvou umlčel německou dělostřeleckou baterii.

V Benátkách a Březcích se v té době intenzivně bojovalo. Němci zde hájili ústupovou štěpánovskou železniční dráhu. Dva německé Tygry, protitanková děla a vojáci Wehrmachtu vyzbrojení pancéřovými pěstmi zde způsobili ruským tankům řadu ztrát.

Ve Štarnově zatím zřídili Rusové v hospodě „U Ťuků“ polní kuchyni a sklad konzerv a na bývalé Rychtě vybudovali polní nemocnici. V průběhu noci pak byly z bojiště přitahovány zasažené ruské tanky na silnici před Rychtí a byli z nich vyprošťováni zranění a mrtví vojáci. Mrtví byli provizorně pohřbeni v zahradách. Ti byli exhumováni a převezeni na vojenský hřbitov do Olomouce až na podzim roku 1945. Památku těchto mrtvých vojáků připomíná pomníček před hasičskou zbrojnicí.

V pondělí 7. května pokračoval boj o Olomouc. Za humny, směrem k Bohuňovicím, se rozvinula ruská baterie, která ze čtyř děl pálila na město. Když 8. a 9. května boje v Olomouci i v jeho okolí končily a rozšířila se správa o německé kapitulaci, stříleli ruští vojáci z radosti do vzduchu z ručních palných zbraní. Obyvatelé Štarnova oželeli i movitý majetek, který jim při průjezdu vesnicí ukradli vojáci z ruského trénu, tj. z jednotek týlového zabezpečení postupujících za bojovými jednotkami, a radovali se z toho, že také pro ně druhá světová válka skončila.

Při zpracování tohoto příspěvku jsem použil jednak publikaci Jindřicha Schulze a kol.: Dějiny Olomouce, 2. díl, Olomouc 2009 (s. 247–248) a jednak článek Františka Ťuky: Vzpomínka rodáka ze Štarnova (*1922) na konec druhé světové války v rodné obci. Olomoucký archivní sborník 3, 2005, Olomouc 2005, s. 167–170.

Autor textu: PhDr. Bohdan Kaňák, Ph.D.

Grafické zpracování: Obec Štarnov, Margita Veselská

